

Pestprotocol bs. 't Schrijverke

In de landelijke dagbladen, op televisie en in tijdschriften is de laatste tijd veel aandacht voor het fenomeen pesten. Niet omdat er tegenwoordig meer gepest wordt, maar omdat steeds duidelijker wordt dat pesten grote invloed heeft op de ontwikkeling van kinderen.

Op de eerste plaats besteden we aandacht aan wat pesten eigenlijk is. Daarna beschrijven we de landelijke aanpak gevolgd door de aanpak van onze school. Uiteindelijk leidt dit tot een actief anti-pestbeleid.

Voordat we ingegaan op wat pesten is en wat er aan te doen valt, benoemen we hier eerst vier vooroordelen die belemmerend werken t.a.v. een actief anti-pestbeleid.

1. Vooroordelen over pesten:

a. Pesten gaat vanzelf over:

Uit onderzoek blijkt dat pesten niet vanzelf over gaat. Integendeel, het is een langdurig verschijnsel: vaak zie je dat dezelfde leerling in een andere klas nog steeds gepest wordt. Als er niet ingegrepen wordt, gaat het niet over, maar kan het zelfs verergeren.

b. Pesten is een onvermijdelijk natuurverschijnsel:

Onschuldige pesterijen maken deel uit van het dagelijks leven en zullen inderdaad wel altijd voorkomen. Maar het feit dat een gepeste steeds weer het mikpunt is van aanhoudende pesterijen, kan en moet voorkomen worden.

c. Het slachtoffer lokt het zelf uit:

Misschien lijkt dit wel zo, maar kinderen zijn zich dit meestal niet bewust: elke leerling die namelijk van de groepsnorm afwijkt, kan gepest worden. Daar hoeft je niets voor te doen: het kan variëren van de "verkeerde" kleding tot een leerling die van klassieke muziek houdt en daar openlijk voor uitkomt.

d. Van pesterijen word je hard:

Toevallige plagerijen kunnen misschien bijdragen tot enige "hardheid", pesterijen doen dat zeker niet: integendeel, de gepesten worden overtuigd van hun minderwaardigheid en keren zich in zichzelf.

2. Wat is pesten?

Wanneer spreken we nu over pesten in de klas, wat is pesten?

Onder pesten op school verstaan wij: een systematische, psychologische, fysieke of seksuele handeling van geweld door een leerling of een groep leerlingen ten opzichte van een of meer klasgenoten, die niet langer in staat is/zijn zichzelf te verdedigen .

Pesten heeft duidelijke kenmerken:

- Pesten gebeurt opzettelijk;
- Pesten is bedoeld om de schade toe te brengen (fysiek,materieel of mentaal);
- Bij pesten is er sprake van ongelijke machtsverhoudingen (fysiek of verbaal sterkere personen kiezen minder weerbare personen als slachtoffer);
- Pesten gebeurt systematisch;
- Pesten houdt niet vanzelf op, maar wordt eerder erger als er niet wordt ingegrepen;
- Pesten is van alle tijden en komt in alle groepen en culturen voor. Het is dus een typisch menselijke ondeugd die altijd verborgen aanwezig is en steeds weer de kop op kan steken.

Pesten is een ongelijke strijd van meestal een groep tegen een enkeling. In dat ongelijkwaardige zit hem nu ook het verschil tussen plagen en pesten. Plagen vindt plaats op een gelijkwaardig niveau: je plaagt een ander en je wordt terug geplaagd. Pesten daarentegen is ongelijkwaardig: een kind dat gepest wordt, zal de pestkop niet terug pesten.

Uit onderzoek blijkt, dat er gemiddeld in elke groep zo'n 2 a 3 kinderen regelmatig worden gepest en meestal hebben hun ouders daar geen weet van. Pesten moet niet verward worden met plagen. Alle kinderen plagen nl. op zijn tijd. Alle kinderen worden ook geplaagd. Maar bij pesten zijn het steeds dezelfde kinderen die pesten en steeds dezelfde kinderen die gepest worden. En pesten is nooit de schuld van het slachtoffer.

Kinderen worden niet gepest, omdat ze dik zijn of dun. Niet omdat ze slim zijn of minder slim. Niet omdat ze rood haar hebben of een bril dragen. Een afwijkend gedrag of uiterlijk alleen is zelden aanleiding tot het pesten. Meestal zijn het de kwetsbare kinderen, die zich niet effectief verdedigen en wat hulpeloos reageren, die het slachtoffer van pesterijen worden, ongeacht hun uiterlijk of kleding.

3. Landelijke aanpak van pesten op school

Het bevoegd gezag, de directie en personeel, de medezeggenschapsraad, de activiteitencommissie, de overblijfcommissie en de leerlingenraad ondertekenen het nationale pestprotocol tegen pesten.

- 3.1** Pesten moet worden onderkend als probleem door alle betrokkenen: kinderen die gepest worden, pestende kinderen, meelopers, afzijdige kinderen, leerkrachten en ouders.
- 3.2** De school probeert pesten te voorkomen.
- 3.3** Leerkrachten scheppen een veilige sfeer in hun klas. Er kunnen projecten in de klassen worden uitgevoerd over pesten en omgaan met elkaar. Ook kan worden gewerkt aan het gezamenlijk opstellen van klassenregels.
- 3.4** Leerkrachten zijn in staat pesten te signaleren als het toch optreedt.
- 3.5** Leerkrachten nemen duidelijk stelling als ze merken dat leerlingen worden gepest. Heel belangrijk hierbij is het invoelend vermogen van de leerkrachten.
- 3.6** De school beschikt over diverse aanpakken als er gepest wordt.
- 3.7** Er zijn vertrouwenspersonen, die klachten van leerlingen en ouders over het pestbeleid op school kan indienen bij een klachtencommissie.

4. Aanpak pesten op OBS 't Schrijverke.

4.1 Een van onze pedagogische uitgangspunten is het voorkomen van pestgedrag

In elke groep zitten kinderen die gemakkelijk, minder gemakkelijk en soms zelfs moeilijk met anderen om kunnen gaan.

Als de sfeer in de groep veilig is, gaan al die verschillende kinderen graag naar school. Ze weten dat er niet alleen met de sterksten rekening wordt gehouden maar met iedereen. In hun groep is het de gewoonste zaak van de wereld dat je het voor elkaar opneemt als iemand problemen heeft. De kinderen moeten leren dat zij zelf verantwoordelijk zijn voor de sfeer in de groep. Bovendien geeft de leerkracht het goede voorbeeld. Als er in een groep een veilige sfeer heerst krijgen pesters weinig kans; andere kinderen komen het slachtoffer te hulp. In een groep met een veilige sfeer zal het pesten minder snel voedingsbodem vinden.

De sfeer in een groep kan ook onveilig zijn. Andere kinderen durven het dan nauwelijks voor het gepeste kind op te nemen. Ze kunnen niet rekenen op de hulp van de aanwezige volwassene. Ze zijn bang om uitgelachen te worden en niet meer bij de groep te horen.

De leerkracht doet er goed aan de saamhorigheid te bevorderen. Bijvoorbeeld door af en toe iets gezelligs te doen met de groep als geheel en door een positieve benadering van de kinderen.

Aandachtspunten:

4.2.1 Maatregelen die wij als school nemen:

A. Preventieve maatregelen

B. Curatieve maatregelen

A. Preventieve maatregelen:

Ervoor zorgen dat leerlingen niet beginnen met pesten zou natuurlijk ideaal zijn. Daarom nemen wij de volgende maatregelen binnen de school:

- Op school werken wij met een methode voor sociaal emotionele ontwikkeling 'Goed Gedaan'
- Leerkrachten vullen 2 x per jaar een lijst in over de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerlingen in hun groep. Deze lijsten worden standaard meegenomen in de consultatiegesprekken van september en januari
- Op tijd proberen te signaleren van een pestprobleem, d.m.v. opmerkelijke resultaten van een kind, emotionele uitingen, het sociaal - emotionele rapport, sociogram, informatie vanuit de thuissituatie of bijvoorbeeld een hulpvraag vanuit de brievenbussen
- Er hangen borden/foto's/spreuken in de school die betekenen: ga met respect met elkaar om
- We hebben in de gangen "brievenbussen" hangen die is bedoeld voor het kind dat steeds maar weer gepest wordt en niet weet waar het hulp moet halen. Kinderen kunnen hun probleem opschrijven en daar posten. We gaan zorgvuldig met de post om en ondernemen actie indien nodig
- Meer contact onderhouden met de kinderen buiten de lessen, bv. Meer toezicht op het schoolplein en we moeten de gemaakte afspraken consequent nakomen.
- Kinderen meer eigen verantwoordelijkheid geven
- Als leerkracht respect afdwingen door;
- Op een positieve manier leiding te geven aan een groep kinderen,
- Respect te tonen,
- Zelfrespect uit te stralen,
- Inwendig emoties te beheersen bij uitdagend gedrag van kinderen,
- Eerlijk en consequent op te treden,

- Twee keer per jaar vullen we per leerling een rapport in t.a.v. de sociale -, en emotionele ontwikkeling,
- We passen de formule toe “Stop – Denk - Doe”, d.w.z. dat een kind tijdens een peestsituatie niet meteen moet reageren (stop), maar eerst bij zichzelf na moet gaan wat er aan de hand is (denk) en daarna pas moet handelen (doe). Deze formule wordt met het kind of de kinderen besproken.

B. Curatieve maatregelen

Als je als leerkracht te maken hebt met pesterijen in volle gang (vaak merk je dat als leerkracht pas als het een en ander al lang aan de gang is) dan moeten er maatregelen genomen worden.

Er zijn twee soorten maatregelen, nl. *de confronterende en de niet-confronterende*.

Confronterende maatregelen houden in dat de groep openlijk en direct wordt aangesproken op de pesterijen. Dit ligt het meest voor de hand als er sprake is van openlijke pesterijen. Hierbij kan het van belang zijn om op de een of andere manier rekening te houden met het feit dat er leerlingen kunnen zijn die een bepaald aanzien binnen de groep genieten en die de rest van de groep met zich mee kunnen krijgen.

Confronterende maatregelen kunnen bestaan uit:

- Gesprek met het gepeste kind en de pester(s)
- Gesprek met middengroep (de passief betrokken kinderen)
- Pest project starten (zie literatuurlijst)
- Voeren van een gesprek met pester en eventueel de ouders van de pester en samen werken aan een oplossing.

Niet-confronterende maatregelen houden in dat het pestprobleem in de groep via een indirecte manier bespreekbaar wordt gemaakt. Dit ligt het meest voor de hand als er sprake is, of er een vermoeden is, van pesterijen die verborgen worden gehouden. Juist als het pesten al lang aan de gang is, is het gevaarlijk om het pesten op een openlijke, directe manier te bespreken. Dat komt doordat de pesters dit interpreteren als verraad door het slachtoffer aan de leerkracht. Dit zal vaak nog ergere pesterijen uitlokken.

De niet-confronterende maatregelen kunnen bestaan uit:

- Gesprek met het gepeste kind
- Observeren (het team op de hoogte brengen, collega's inschakelen tijdens pauze)
- Gesprek m.b.t. de thuissituatie
- Een sociogram maken
- Een rollenspel spelen binnen de groep (“Ik, jij, wij”, “Zeg nou zelf”.....)
- Het aanroeren van pesten via een onderwerp als oorlog en vrede, mensenrechten, levensbeschouwing (zie literatuurlijst).

4.2.2 Hoe wij als leerkrachten omgaan met een peestsituatie:

Afhankelijk van de situatie:

- **Niet** ingrijpen, samen laten oplossen (plagen)
- **Wel** ingrijpen:
- Partijen laten afkoelen door er met de betrokken kinderen apart over te praten, hen een brief te laten schrijven over wat er is gebeurd of er een tekening over te laten maken (te gebruiken als een soort praatpapier) en dan bemiddelen, de kinderen ervaren hun probleem

- De kinderen zelf oplossingen laten bedenken voor hun conflict (beter dan oplossingen aanpraten)
- Geen partij kiezen
- een oplossing kiezen die voor beide partijen echt acceptabel is
- de kinderen zelf na laten gaan, laten inzien wat er fout ging in de situatie, wat er goed ging in de situatie en wat je volgende keer anders zou kunnen doen
- een afspraak maken om na een tijdje te bekijken hoe de gekozen oplossingen werken
- regels stellen – bij overtreding van regels volgen maatregelen (zie 4.2.4.)
- eventueel de klassenindeling aanpassen.

4.2.3 Hulp bieden aan het kind dat gepest wordt:

- Naar het kind luisteren en haar/zijn probleem serieus nemen
- Medeleven tonen, het is echt heel vervelend, accepteren dat het zo is
- Luisteren en vragen; waar, wanneer, hoe, door wie wordt gepest
- Het kind zijn of haar gevoelens op papier laten zetten
- Met het kind overleggen over mogelijke oplossingen
- Nagaan hoe het kind dan zelf reageert, wat doet hij/zij voor/tijdens en na het pesten
- Weet het kind waarom hij of zij wordt gepest
- Bespreken welke reacties minder goed zijn (huilen, slaan, schelden, ...)
- Nagaan welke oplossingen het kind zelf wil en welke personen erbij betrokken gaan worden
- Samen met het kind werken aan oplossingen
- Zoeken en oefenen van andere reacties bijvoorbeeld je niet meer afzonderen, assertiever optreden
- Sterke kanten van het kind benadrukken
- Positief waarderen als het kind zich anders / beter opstelt
- Het gepeste kind niet overbeschermen
- Zoeken van club, sport waar kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn
- Afspraken maken over een vast bespreekmoment met het kind (en ouders)
- Zo nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining

4.2.4 Hulp bieden aan het kind dat zelf pest:

- Met het kind bespreken wat pesten voor een ander betekent
- Praten, zoeken naar redenen van pesten en laten inzien dat het kind zelf een probleem heeft (baas willen zijn, jaloezie, verveling)
- Wijzen op zijn / haar verantwoordelijkheid in het sociale proces
- Laten inzien wat het effect van zijn/haar pestgedrag is voor de gepeste
- Zoeken naar oplossingen
- Maken van afspraken over een vast bespreekmoment met kind (en ouders / eventueel met het gepeste kind)
- Het kind helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen
- Benadrukken van de sterke kanten van het gepeste kind
- Excuses laten aanbieden

- Zoeken van een club, sport waar kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn
- Het kind helpen om zich aan regels en afspraken te houden
- Regel: niet pesten! Aan deze regel de hand houden. Lukt dat niet dan:
- Een brief schrijven aan de leerkracht (omschrijven waarom hij/zij pest)
- Een brief schrijven aan het gepeste kind (,,)
- Bespreken van de brief door de pester met de eigen ouders.
- Als dat gesprek niet plaats vindt , dan de brief mee naar huis ter ondertekening door de ouders.
- Gesprek met de ouders op school
- Overname door directie om tot een oplossing te komen.
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen,
- De “stop-denk-doe houding”
- Het kind positief waarderen tijdens het bespreekmoment
- Zo nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining

4.2.5 De middengroep (de kinderen die er indirect bij betrokken zijn) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem:

- Met de kinderen praten over de gevolgen voor het gepeste kind en over hun eigen verantwoordelijkheid daarbij
- Met de kinderen overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen, samen zijn ze verantwoordelijk voor de sfeer in de groep
- Samen met de kinderen werken aan oplossingen voor de pester en het gepeste kind; we maken afspraken en leggen die vast in regels
- Vast bespreekmoment afspreken waarin gekeken wordt of de regels ook worden nageleefd.

4.2.6 De ouders steunen:

- Ouders die zich zorgen maken over pesten, serieus nemen
 - Informatie en advies geven (zie 4.2.2. en 4.2.3.) over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt:
 - Zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.
- A. Een groep ouders aanspreken d.m.v. het houden van een ouderavond en informatie geven n.a.v. het beleidsplan van de school
 - B. Ouders van de pester en het gepeste kind aanspreken (afspraken maken)
 - C. In de schoolgids ouders erop attenderen dat onze school een actief anti - pestbeleid nastreeft

Erg belangrijk!

- Werken aan een positieve sfeer thuis en op school.
- Erachter zien te komen waar bepaald gedrag vandaan komt.